Múte Bourup Egede tale ved åbningen af Inatsisartuts efteraarssamling

Taler
Múte Bourop Egede
Formand for Naalakkersuisut

Dato
22. september 2023

Sted
Inatsisartut, Nuuk, Grønland

Ataqqinartoq Inatsisartut siulittaasuat, ataqqinartut Inatsisartunut ilaasortat, ataqqinartut innuttaasut tamassi.

Kalaallit Nunatsinni innuttaasut 56.600 missaanniittut sinnerlugit maaniippugut. Maaniippugut innuttaasut sullinniarlugit.
Sullinniarlugit sukataassaagut.
Sukataassaagut suliassaqaratta.

Siumut isigaluta ingerlassaagut.
Naleqqanik toraagaqarluta ingerlassaagut.
Nunarput demokratiskiusumik ingerlatissavarput.
Inuit qanimut atassuteqarfigissavagut.
Attaviitsut ingerlaqatigissavagut.
Inuit Ataqatigiississavagut.

Tassa suliassatta pingaarnersaat, neriuppungalu maani inersuarmi sapinngisamik politikkikkut siammasissumik suleqatigiilluta aalajangertarumaartugut.

Angusassarpummi pingaarneq tassaavoq innuttaasunik nunatsinnillu sullissilluarnissarput.

Unammilligassaqaqaagut, taamaattorli siunnerfipput angusariaqarparput, tassaasoq:

Nunarput atugarissaarfiusoq.
Nunarput toqqissisimaffiusoq.
Nunarput ineriartorfiusoq.

--

Qinigaaffitta affaanut killippugut – ukiullu marluk ingerlaneranni angusagut amerlaqaat – sulilu anguniagassaqarpugut. Innuttaasut atugarissaarnerulernissaat nunattalu ineriartornissaa anguniarlugu sukataassaagut.

--

Sukataarutissagut suuppat? Inuunerup siunertaa suua? Pilluarneq ilinnut suua? Toqqissisimaneq ilinnut qanoq isumaqarpa?
Uannut pingaarnerpaavoq inuttut aamma qamuuna ilukkut toqqissisimaneq.

Anguniagassarput tassaavoq inuiaqatigiit tamatta toqqissisimasumik inuuneqarnissarput.
Ulloq makiffiusoq toqqissisimanartoq.
Unnuk innarfiusoq toqqissisimanartoq.
Toqqissisimaneq assigiinngitsutigut anguneqarsinnaavoq.
Angerlarsimaffeqarnikkut, suliffeqarnikkut, ilaqutaqarnikkut, kammaqarnikkut, tarnikkut, ikioqatigiinnikkut ilinniarnikkulluunniit.

Inuit tamatta assigiinnginnatta toqqissisimalersitsisartut assigiinngiiaarput. Toqqissisimanikkummi inuttut ineriartorneq toqqammavilerneqarluartarmat nunatsinni inuiattut toqqissisimanissarput taamaammat pingaaruteqarpoq.

--

Nunatsinni inunngortut ukioq kingulleq 746-upput. Sorsunnersuullu aappaata kingorna inunngortut aatsaat taamak ikitsigisutut taaneqarsinnaapput.

Inuiattut meeqqanik pingaartitsiuartuuvugut.

Meerannguit inunngortut asanninnermik toqqissisimanermillu tunisassaraagut.

Qujanartumik ilaqutariit amerlanerpaat ajunngitsumik toqqissisimanartumillu inuuneqarput. Taakkualu assut qujaffigerusuppakka. Qasusuillutik ullut

tamaasa ilaquttatillu isumassorlugillu aalluttarmatigit.

Qujanaq akisussaaffimmik annertuumik tigusisimagassi, ilaatigut ilissinnut tunulliuttarlusi anguniagaqarassi, siunertamik pitsaasumik. Meeqqavut siunissarpullu pillugit.

Taamaattorli aamma meeraqarpoq inuunerinnerusariaqartunik. Angajoqqaat meeqqaminnut akisussaaffimmik paarsisinnaajunnaarnerannik tunngaveqartartumik.

Ukiunilu kingullerni meeqqat angerlarsimaffii amerliartorput. Angajoqqaajusut akisussaaffimmik paarsisinnaajunnaaraangata ajoraluartumik meeqqat, meeqqat angerlarsimaffiinut inissinneqartarmata.

Tamanna ataatsimoorfigalugu mumisittariaqarparput.
Taamaattussaanngilarmi.

Meeqqat angerlarsimaffii pilersinneqartussaanngikkaluarput, nunattaaku meerai isumassorneqarlutik sikkerartussat - nunannguarput qalipaasersorlugu.

Anguniagassarput tassaavoq, angajoqqaatut paarsisutullu akisussaaffimmik tigusilluta, meeqqat asanninnermik toqqissisimanermillu tunissallugit.

Angajoqqaatullu tamakkiisumik meeqqaminnik isumassuisinnaajunnaarsimasut tapersersorlugit, kaammattorlugit, tusarnaarlugit ikorfartorlugillu aqqutissiutissagatsigit.

Meeqqat angerlarsimaffimmiit allamut inissinneqartarnerat aaqqiissutitut isiginagu, angajoqqaat meeqqaminnik isumassuilersinnaanissaat, meeqqap inunngornera sioqqullugu tamaviaarullugu aalluttariaqarparput. Meeqqap toqqissisimanartumut inuunermut appakaassinnaanissaa qulakkeerniarlugu. Siunissarpummi pineqarpoq.

Naalakkersuisuniit pingaarteqaarput nunatsinni innuttaasut toqqissisimasumik inuuneqarnissaat, tamannalu anguniarlugu assigiinngitsunik suliniuteqarpugut. Inatsisartut qanimut suleqatigalugit aamma toqqammavilersimasatsinnik.

Suliniuterpassuit akornanni ilamerngi oqalugiaatinni iserfigissavakka.

--

Suliniutigaarput nunatsinni sanaartornerup siammasissumik ingerlanneqarnissaa.

Inoqarfinni amerlasuuni sulisartut Nunatta ineriartornerani tunngavileeqataallutik ulappupput. Inuusuttut ilinniartullu inissiassaannik sanaartortoqarluarpoq.

Ukioq manna ukiunilu tulliuttuni inuusuttut arlallit inissaminnut isertersinnaalissapput aammalu ilinnialersussat kisermaat ilaqutaqartullu nutaaliaasunik ilinniarnerminni inissaqartinneqassallutik.

Uummannami Kangaatsiamilu inuusuttunut inissiassanik sanaartornissaq pillugu sanaartortussamut isumaqatigiinniarnerit ingerlapput, aammattaaq Nuussuarmi, Kangaamiuni, Tasiilami, Qeqertarsuarmi, Nanortalimmi, Upernavimmi Narsamilu inuusuttunut inissialiortitsinissaq pilersaarutaalluni.

Nammineq ineqarluni – nammineq illoqarluni - toqqissisimanarnerpaavoq innuttaasullu amerlanerit taamatut atugaqalernissaat kissaataavoq.

Innuttaasut amerlanerusut nammineq illuliorsinnaanerat pingaartitaraarput taamaattumillu illoqarfinni minnerni aammalu nunaqarfinni illunut sanaqataaffiusunut inatsisip allanngortinnissaanut siunnersuut ukiaq manna ataatsimiinnitsinni oqaluuserineqartussanut ilaavoq.

Nunatsinni innuttaasut sapinngisamik amerlanerpaat inissiamik imminut pilersornissamut periarfissinneqassapput - aamma inoqarfinni minnerni najugaqartut.

Sanaqateqarluni illuliortarnerup, 95/5-imik aamma taaneqartartoq ukiaq manna taamaammat Naalakkersuisut saqqummiunniarpaat. Inatsisip allanngortinnissaanut siunnersuummi innuttaasut najugaqarfinni minnerni najugaqartut aningaaserivimmit taarsigassarsisinnaanngitsut ullumikkorniit pitsaanerusumik illumik imminut pilersornissamut periarfissiisoqassaaq.

Nammineq ineqarneq toqqissisimanermik pilersitsisarpoq. Angerlarsimaffiit

kissalaartut tassaapput angerlarsimaffiit toqqissisimanartut. Inuit tamarmik pisinnaatitaaffigisaat toqqissisimaffissaallu.

--

Suliniutigaarput peqqinnissaqarfik toqqissisimanartoq.

Nassuerutissaavoq peqqinnissaqarfimmi suli ilungersunartorsiornerput. Sulisut ulloq unnuarlu sapinngisannguartik tamaat atorlugu ulappupput.

Peqqinnissaqarfiullu iluani kivitassat amerlaqaat.

Peqqinnissaq pillugu Ataatsimiititaliarsuup Isumaliutissiissutini saqqummiussimalerpaa, 100-t sinnerlugit innersuussuteqarfiusumik. Taakku politikkikkut isummersorfigineqartussaapput. Innersuussutit politikkikkut oqaluuserineqareerpata ingerlariarfeqqissanik siunnersuuteqartoqassaaq.

Politikkikkullu kissaataasut isumaqatigiissutigalugit siunissamut innuttaasunut toqqissisimanartumik peqqinnissaqarfiup aaqqiissuteqarnissaa maanna piffissanngorpoq.

Peqqinissaqarfimmi sulisut tapersersortariaqarpagut sulilertussallu kaammattortariaqarlutigit.

Suliassammi amerlaqaat.

Peqqinnissaqarfiullu suli nukittorsarneqartariaqarpoq.

Naalakkersuisut 2024-mut Aningaasanut Inatsisissamut siunnersuutitsinni ilaatigut siunnersuutigaarput nakorsassarsiornermut 2,8 mio. kr.-it, elektroniskimik napparsimasut allattorsimaffiliornissaq 100 mio. kr.-it kiisalu naartusinnaanngitsut ikiornissaannut ukiumut 8,7 million koruunit illikartinneqassasut.

Tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortaqarfimmik ineriartortitsinissamut pilersaarut ingerlanneqassaaq. Pitsaanerusumik misissuinissamut, paasiniaanissamut katsorsaanissamullu suliniutinik ingerlatsissaagut. Meeqqat inuusuttullu tarnimikkut nappaatillit immikkoortortaqarfiat aamma

aallutarineqassaaq.

Aammattaaq sulissutigineqarpoq peqqinnissaqarfimmi aqutsinerup pisariillisarneqarnissaa nukittorsarneqarnissaalu. Allaffissornikkut immikkoortortat ikilisarneqarnissaat kiisalu immikkoortortaqarfinni pisariaqartitanik sulisoqarnissap qulakkeerneqarnissaa siunertaavoq.

Inuit qitiutillugit sulisariaqarpugut.
Inuit qitiutillugit pilersaarusiortariaqarpugut.
Toqqissisimasumik inuuneq aamma tassaavoq peqqissumik inuuneqarneq.

--

Suliniutigaarput atuarneq ilinniarnerlu qitiutillugit ineriartornissaq. Kikkummi tamarmik atorfissaqartippagut.

Naalakkersuisut meeqqat inuusuttuaqqallu pingaartippaat. Anguniagaraarpullu meeqqat qanorluunniit inuunerminni atugaqaraluartut ineriartornissaminnut atuarnissaminnullu periarfissaqarnissaat.

Naalakkersuisuniit anguniagaraarput atuartut Meeqqat atuarfianniit anigaangata inuunerminni ingerlariaqqillutik ikaarsaarnissaannut pitsaanerusumik tunngavissinneqartarnissaat. Taamaattumik meeqqat atuarfianni aqqutissiuussinerup nukittorsarneqarnissaa anguniagaraarput toqqaannartumik ilinniarfinnut ikaarsaarnissaat anguniarlugu. Naalakkersuisuniit anguniagaraarput meeqqat atuarfianniit naammassisut tamarmik sumut ingerlaqqinnissaat qulakkeerneqartassasoq.

Ilinniarnissaq pisariaqarluinnarpoq. Ilinniarneq tassaavoq siunissamut pitsaanerusumut tunngavileeqataasartoq. Ilinniarnermi paasisat amerlisarput.

Nunatsinni ilinniagaqarsimassuseq qaffakkiartorpoq tamannalu nuannaarutissaavoq. Ilinniarnerup kinguneranik atukkat pitsanngorsaaffigineqartarput inuiaqatigiinnilu naligiinnerulernermik kinguneqartitsissalluni.

Ilinniarnissamut periarfissat amerlapput taamaakkaluartoq aqqutinik nutaanik ujartuiuassaagut.

Ilaatigut inuusuttunut immikkut pisariaqartitsisunut naleqqussakkamik ilinniarnermik neqerooruteqalersinnaaneq sulissutigineqarpoq.

Aamma ilinniakkamik aallartitsinissamut aporfiusartut iliuuseqarfigisinnaasagut piiarusuppagut. Inuusuttut innarluutillit suliffeqarfinnut naapertuuttumik piginnaanngorsarniarlugit ilinniarnermik pilersitserusuppugut.

--

Suliniutigaarput nunatsinni utoqqalisut pitsaasunik atugaqarnissaat. Utoqqartagut qujassutissaqarfigeqaagut. Utoqqartagut ataqqisassaraagut. Utoqqartagut ilinniarfissaraagut.

Utoqqaallu inuunerat nukittorsarneqassaaq, nunatsinni utoqqalineq pitsaanerusariaqarmat.

2050-p tungaanut inuiaqatigiit kalaallit inuuneqqortusiartussapput. 1960-ikkunni ukioqatigiiaat amerlasuut tamatumalu kingorna kinguaassiorsinnaanerup apparnera isumaqarpoq, ukiuni tulliuttuni 20-ni inuiaqatigiinni utoqqaanerusut amerliartussasut.

Ukiut qulit tulliuttut ingerlaneranni innuttaasut utoqqaat ima amerlatigilissapput, allaat Kalaallit Nunaanni siornatigut misigineqanngisaannarsimalluni.

Tamanna nuannaarutissaavoq ullumikkullu utoqqalisut inuuneqqortunerulernermik angusaq kusanartoq tunngaviligarivaat.

Sulisinnaasut ikilinerattaaq isumaqarsinnaavoq, siunissami nunarput sulisussanik amigaateqarnerulerumaartoq taamaattumillu pissutsinut nutaanut tulluussartariaqarpugut.

Utoqqaat pillugit ataasiinnarmik inatsimmik soqanngilaq, taamaattorli utoqqaat pisinnaatitaaffii inatsisinut amerlasuunut siammaqqapput. Utoqqaat periarfissaat kommunillu periarfissaannut sinaakkutit inatsisini inatsisiliornikkut tunngaveqarput. Inatsisitigut tunngavigisani atuuttuni

malittarisassaqarpoq pisoqalisunik nutarteriffigineqartariaqartunik tamatumanilu sullissinerup eqaannerusumik allaffissornikinnerusumillu ingerlanneqarsinnaanera siunertarineqassalluni.

Taamaattumik utoqqaat pillugit inatsit ataasiinnanngorlugu suliarineqassaaq.

Utoqqalinersiaqartut amerlasuut utoqqalinersiaqarneq pillugu aaqqissuussaq ujarlerfigiuminaatsippaat paasiuminaatsillugulu.

Taamaattumik utoqqalinersiaqarneq pillugu nutaamik pisariinnerusumillu aaqqissuusseqqittoqassaaq.

Naalakkersuisuniit illuatungeriilluni pilersuisussaatitaanerup atorunnaarsinneqarnissaa piviusunngortilerparput. Kiisami!

Inoqutigiinni aappaasup suliffimmi akissarsiaqarnera pissutigalugu, inooqataasoq utoqqalinersianik ilanngaanneqartarnera naapertuutinngilaq. Utoqqalinersiaqarneq pillugu aaqqissuusseqqinnermik sulinermut atatillugu pilersuisussaatitaaneq atorunnaarsinneqassaaq. Pilersuisussaatitaaneq atorunnaarsinneqarpat innuttaasup kissaatigippagu utoqqalinersiaqalernermut ukiorititat kingornagut suliffeqaannarnissaq pilerinarnerulersissavaa aammalu utoqqalisut ataasiakkaat nammineriSamik ataqqinassusiat nukittorsarneqassalluni. Utoqqalisummi piginnaasarpassui suli inuiaqatigiinni pisariaqartippagut.

Utoqqartagut toqqissisimasumik inuuneqarnissaat anguniartuassavarput.

Utoqqartagut ukiorpassuit sulereerlutik eqqissillutik inuuneqarnissaat anguniartuassavarput. Utoqqaat nipaat aamma aalajagiinermi pisariaqarpoq. Aammalu uagut inersimasunngortut eqqarsaatersuuteqalereerluta utoqqalineq qanoq ittoq uatsinnut kissaatigineripput.

--

Suliniutigaarput patajaattumik aningaasaqarnissarput.

Toqqissisimanartumik akiliisinnaassuseqarnerup qulakkeerneqarnissaa siunertaralugu, nunatta karsianit aningaasartuutinik sukangasuumik

eqqarsaatigilluakkamillu atuinermut aqutsineq attatiinnarneqassaaq.

Isumatusaartumik ingerlatsisariaqarpugut. Sulisinnaasut amigaatigaagut taamaattumik siunissaq qaninnerusoq ungasinnerusorlu isigalugu aaqqiissutaasinnaasunik ujartueqatigiissaagut.

Aaqqissuusseqqinnerit tallimat suliarivagut tassaasut:

Ineqarnermik aaqqissuusseqqinneq
Akileraartarnermik aaqqissuusseqqinneq
Peqqinnissaqarfimmik isumaqatigiissuteqarneq
Aalisarnermik inatsimmik isumaqatigiissuteqarneq
Ilinniartitaanermik aaqqissuusseqqinneq
Suliassat tamarmik inuiaqatigiinnut iluaqutaasussaapput taakkulu politikkikkut siammasissumik paaseqatigiissutiginissaat Naalakkersuisuniit pingaartipparput.

--

Suliniutigaarput aalisarneq inuiaqatigiit annerusumik pissarsiffigisassagaat.

Aalisarneq maannakkut unigani ingerlavoq sinerissallu qanittuani aalisarluartoqarpoq.

Aalisarneq nunatsinni inuussutissarsiutit pingaarnersaraat. Avataasiorlunilu aalisarneq aningaasaqarnitsinnut annertuumik kaaviiaartitseqataalluinnarpoq.

Immamiit aalisakkanik qaqitsitsisoqartillugu inuppassuarnut sunniuteqartarpoq. Taamaattumik aamma aalisakkat akisussaassuseqartumik atuiffigissavagut.

Tasiilami aalisakkanut fabrikkissaq kiisami piviusunngortussanngorpoq. Suliffissuarmik sanaartorneq aappaagu tamakkiisumik aallartisarneqassaaq, sanaartornerullu aallartinnissaanut qaartitseqqaarneq ukiup naannginnerani pissasoq naatsorsuutigineqarluni. Taamaalilluta pisuussutit tamatta pigisagut siammasissumik iluaqutaanissaat qulakkeerneqarpoq.

2022-mi umiarsuit angallatillu aalisariutit aalisarsinnaanermut akuersissuteqartut 279-iupput.

1.606-it umiatsiaararsorput. Sila pitsaatillugu aalisartorpassuit avalakaasarput aalisariarlutik. Ilaquttatik pilersorumallugit aallakaasarput nunartillu sullikkumallugu.

243-it qimusserlutik aalisariartarput. Suli sikoqartillugu aalisarsinnaapput. Silaannalli kissatsikkiartornera peqqutaalluni sila unerisimajunnaariartorpoq kalaallillu qimmii aamma ikiliartorlutik.

635-t qamuteralalerlutik aalisarput.

Taakku saniatigut aamma umiatsiaararsortut arlallit sunngiffimmi aalisarsinnaanermut akuersissuteqarput.

Aalisarnermik inuussutissarsiuteqartut annertoorujussuarmik nunatsinni sunniuteqarput. Nunatta ingerlalluarnerannut peqataalluinnarput.

Minnerunngitsumik aalisakkerinerup iluani ilinniarsimasunik pisariaqartitsivugut. Aalisarneq tassaavoq aningaasaqarnikkut nappatigisarput, ukiunilu tulliuttuni amerlasuuni taamaattuarallassaaq.

Nunatsinni innuttaasut amerlanngillat taamaattorli aalisartoqarfissuuvoq, tamannalu ilinniartitaanerup piginnaanngorsaanerullu iluani aammalu innuttaasut suliffissaqarniarnerannut ersarinnerusariaqarpoq, takussutissaqarnerusariaqarlunilu. Nunatsinni tassanilu atugassarititaasut kalaallinit namminernit ilisimaneqarnersaapput. Nunarput aallaavigalugu inerisaasariaqarpugut taamaattumillu aamma issittumi biologinngorniarluni ilinniartitaanermik pilersitsisoqassasoq siunniunneqarpoq.

Siunissaq ungasinnerusoq isigalugu ilinniartitaaneq pillugu pilersaarusiussaagut.

Ukiorpaalunnilu eqqartorneqartarsimasoq – tassa Aalisarnermut inatsisip nutaap isumaqatigiissuteqarfiginissaa sulissutigaarput.

Aalisarnermut inatsisissap ukiaq manna Inatsisartunut saqqummiunneqannginnera ajuusaarnarluinnarpoq.

Erseqqissaqqillarali Aalisarneq pillugu Inatsisartut inatsisissaat pillugu Naalakkersuisut sulinerat uninngimmat, piaarnerpaamik inatsisartunut isummerfissanngorlugu qaqinneqarumaarpoq. Naatsorsuutigaarpullu Inatsisartut upernaaru ataatsimiilerpata tamanna pisinnaajumaartoq.

Suliarmi Naalakkersuisunit Naalakkersuisooqatigiinniillu qinigaaffik una naammassisassatut pingaartinneqarpoq.

--

Suliniutigaarput inuiaqatigiittut imminut pilersornitta annertusarnissaa.

Pinngortitamut qanilluta inuuvugut. Nammineriasamik aalisarneq piniarnerlu ilaqutariit imminnut pilersornissaannut qitiusumik inissisimapput, aammalu kalaalimernit kulturitsinnut kinaassutsitsinnullu pingaaruteqartuupput.

Nunatta pisuussutaanik imminut pilersorneq naalakkersuinikkut salliutinneqarpoq. 2040 nallertinnagu nunatta pisuussutaanik tunisassiornikkut imminut pilersorsinnaanerup annertusitinnissaa siunnerfigalugu sulivugut. Nunatta pisuussutaanik imminut pilersornissamut pilersaarusiorneq aallartinneqarpoq, taannalu siunissamut ungasinnerusumut nunatsinni niuernermi periarfissanik pitsannguinissamut iluaqutigineqassaaq.

Immitsinnut pilersulernissatsinnut aqqut suli takivoq, 2021-imi imminut pilersorsinnaaneq 17 %-inut uuttorneqarpoq.

Assersuutigalugu kujataani naatsiianik naatitsisartut pikkorilluinnarput. Nunatsinni naatsiiaqarpugut pitsaalluinnartunik seqqittagaanngitsunillu, aammalumi allaat oqummut akiuussinnaasseqartunik.

Kalaallit naatsiiaat imminut pilersornissamut kalaallillu aningaasaqarnerannut iluaqutaassapput, najukkani sulisartut tapersersussavagut, nioqqutissanik nunanit allaneersunik pinngitsuuisinnaannginnerput annikillissaaq, silap pissusianut sunniutit annikinnerulissapput, kemikaliaqanngillat, aammalu mingutsitsinngitsunut allannguinissamut siuarsaataassapput. Najukkatsinneersunik pisigutta tamanna tamatsinnut ilaqutaassaaq aningaasat avammut anninneqaratik nunatsinni kaaviaartussaammata.

Naatsiaat assersuutaannaapput. Taamaattumik imminut pilersornissarput sukataarutigissavarput. Aamma qularinngilara tamatta maani inersuarmiittugut tamanna soqutigisarigipput tapersersorippullu.

--

Suliniutigaarput akisussaassuseqartumik eqqakkanik aqutsinissaq.

Naalakkersuisut pingaartilluinnarpaat pinngortitatsinnit kusanarluinnartumit eqqakkat peerneqarnissaat. Taamaammat suliniuteqassaagut, ataatsimut isigalugu pinngortitamut, avatangiisinut aamma peqqissusermut annerpaanik pissarsiffiusunik.

Ikaarsaariarnermi kommunit qanimut suleqatigissavagut.

Nassuerutigisariaqarpulli maannakkorpiaq eqqagassalerinikkut ikaarsaariarneq sakataarullugu suliarisariaqaratsigu tassanilu ataatsimoorluta kivitseqatigiinnissaq pisariaqarpoq. Akisussaaffik tamatsinniippoq – inoqutigiinni, suliffeqarfinni tamani, kommunini aammalu Namminersorlutik Oqartussani.

Tamatta immikkut pinngortitap nunattalu paarinissaa akisussaaffigaarput. Taamaattumillu immitsinnut uagutsinnullu annerusumik piumaffigisariaqarpugut.

Nunannguarput alianaalluinnartoq eriagalugu paariuassavarput tamannalu ataatsimut kivitseqatigiinnikkut ingerlattuarneqartariaqarluni.

--

Naalakkersuisut nukissiuummik nammineq pilersitsinerup annertusarnissaa kissaatigaat. Nunarsuarmi pisut assigiinngitsut nunatsinnut aamma sunniuteqarput taamaattumillu pilersuinermi isumannaatsuunermik annertunerusumik pilersitsisinnaasariaqarpugut.

Nunarput CO2-mik aniatitsineranik annikillisitseqataassaaq kiisalu nunatta silaannarmut mingutsitsinnginnerunissaanut tapeeqataassalluni.

2028-p nalaani innaallagissamik kiassarnermillu pilersuinermi nukiit ataavartut 70 %- it missaaniinnissaat naatsorsuutigineqassaaq.

Tamannalu innuttaasut ataasiakkaat aningaasaqarnerannut, inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut kiisalu silap pissusianut pitsaasuupput.

Nunatsinni pisuussutinik ulikkaarpugut. Ilaatigut naassaanngiusattorsuarmik imeqarpugut.

Nukissiamik tamanut pilersuineq 2030-imi sapinngisamik annertunerpaartaa nukissiamik ataavartumik tunngaveqartumik pissarsiarineqarsinnaasumik tunngaveqassaaq.

Maannakkumut tallimanik imermik nukissiorfeqarpugut illoqarfinnik arfinilinnik pilersuisuusunik, tassa illoqarfiit Nuuk, Tasiilaq, Qaqortoq, Narsaq, Sisimiut aamma Ilulissat pilersorneqassapput.

Erngup nukinganik innaallagissiorfiliorfissanik suliniutit siunissamut aningaasaliineruppput taamaattumillu Qasigiannguit Aasiaallu eqqaanni erngup nukinganik innaallagissiorfiliornissamik suliniut aamma Utoqqarmiut Kangerluarsunnguanni nukissiorfiup allilerneqarnissaa tullinnguupput.

--

Nuummi Ilulissanilu mittarfiit tallilerneqareerpata, kiisalu Qaqortumi mittarfik pilersinneqareerpat, tassa 2024 aamma 2025-mi nunanut tamalaanut timmisartukkut attaveqarnissanik nutaanik periarfissanik pilersoqassaaq. Naatsorsuutigineqassaaq siunissami ilaasut nassiussallu amerlinissaat.

Nunami tamarmi akunnittarfiit, neriniartarfiit aamma misigisaqartitsisarfiit ineriartortinneqassapput. Aamma ataqatigiissaakkamik pilerisaarinermi suliniuteqartoqassaaq, takornariaqarnermi ineriartornerup nunatsinnut tamarmut iluaqutaanissaa tamatumani qulakkeerniarlugu. Tamanna ilaatigut takornariaqarneq pillugu periusissiassap nutaap ineriartornermik taamaattumik tapersersuinissaanut piumasaqaatitaqarpoq, siuariartornissarlu naatsorsuutigineqartoq piujuartitsinermik tunngaveqassasoq, kiisalu nunap ilaani takornariaqarnermik ineriartortitsinissamut sulisut suleqatiginerisigut.

Ukioq manna umiarsuit takornariartaatit nunatsinnut tikittut amerlasuupilussuupput. Aamma tingerlaatillit takussaagaluttuinnarput.

Takornariarneq ajortuunngilaq, soorlu aamma kalaalerpassuusugut nunanut allanut takornariartartugut. Qanorliuna takornariarfigineqarsinnaanerput tikinneqarsinnaanerpullu sinaakkuserluartariaqalerippput.

Angallatit umiarsuillu piniariartarfinnut pulasartut

Takornarissat nuna tiguarlugulusooq ittartut

Takornarissat peqqinnissaqarfimmi inangiisartut - iliuuseqarfigisariaqarivut innuttaasunit ujartorneqarmat.

Naalakkersuisut piaartumik sulissutigivaat assigiinngitsutigut aamma inatsisitigut sinaakkusiinissaq siunertaralugu suliaqarnissaq.

Takornariaqarneq aqutaanerusumik ingerlanneqartariaqarpoq.

Takornariarneq nunatsinni najugaqartuusunut aporfilersuisussaanngilaq periarfissanilli ammaassisuusariaqarluni.

Uagut aallaavigaluta ilusiligassaraarput. Pisussaaffiliivorlu nammineq utaqqiinnarata sinaakkusiinissatsinnik. Takornariaqarnikkut inerikkiartorneq inuuniutigisinnaasariaqarpoq taamaattorli aamma inooqataaffigisinnaasatsinnik tunngaveqartariaqarluni.

--

Naalakkersuisut inatsisartunilu partiit amerlanerussuteqartut piginnittuuneq pillugu politikkimik nutaamik isumaqatigiissuteqarput.

Inuiaqatigiit kalaallit piginnittuupput taamaattumik ingerlatseqatigiiffiit angusarissaarluaraangata tamanna innuttaasunit malugineqartassaaq.

Assersuutigalugu ukioq manna KNI annertuumik immikkut ittumik sinneqartooruteqarpoq, umiarsuarnut takornariartaatinut ikummatissanik tunisinermit aallaaveqartumik. Immikkut ittumik sinneqartoorutit atuisunut

akigitinneqartunut qaffatsaaliornermut atorneqarnissaat Naalakkersuisuniit siunertaraarput suliniutigalugulu.

--

Nunasiaataanerup kalunneri iperartariaqarpagut.

Nunarsuarmioqataavugut akisussaaqataajumavugullu taamatullu nammineq pisinnaatitaaffeqarlutalu pisussaaffeqarpugut.

Kikkut suleqatigissanerlugit nalilersortuassavarput.

Nunani Avannarlerni Siunnersuisoqatigiit ilaasortaaffigiinnassanerlugit nalilersussavarput naligiittut inissisimasinnaanerput aallaavigalugu.

Nunarput innuttaasullu pillugit sulissaagut – uagullu maani najugaqartuusugut aqqut toqqammavissarput nammineq ilusilersussavarput.

Innuttaasunik sullissilluarnissarput nunattalu patajaatsumik toqqissisimasumillu najugaqarfigineqarsinnaanera anguniartuassavarput.

Inatsisartuni issiasuusugut sinaakkusiisussaavugut, nunarput inuillu pillugit.

Ataqqinartut Inatsisartunut ilaasortat, ataqqinartut innuttaasut.
Ataatsimoorluta suleqatigiitta.

Siumut isigaluta ingerlasa.
Naleqqanik toraagaqarluta ingerlasa.
Nunarput demokratiskiusumik ingerlatsigu.
Inuit qanimut atassuteqarfigalugit.
Attaviitsut ingiaqatigalugit ingerlasa.
Inuit Ataqatigiissitsigit.

Qujanaq.

Kilde
naalakkersuisut.gl

Kildetype
Digitalt manuskript

Tags
Kalaallisut Oqalugiaatit, Åbningstale

URI
https://www.dansketaler.dk/tale/mute-bourup-egede-tale-ved-abningen-af-inatsisartuts-efterarssamling